

Een schoone tand bederft niet. Ivoren Kruis 1910–2010. Honderd jaar actie voor een gezonde mond

Published online: 29 May 2015
© Bohn Stafleu van Loghum 2015

Huib Kalsbeek, M.A.J. Eijkman, B. Fledderus, J.D. van Forest, J. Th. van Geest, J.J.C. Huige, de Raad

Prelum Uitgevers BV, Houten
| 1^e druk | 2014 ISBN 978 90 8562 131 7 | Prijs: € 49,50

Een schoone tand bederft niet beschrijft de ontwikkelingen binnen de preventieve tandheelkundige gezondheidszorg van de afgelopen 100 jaar waaraan het Ivoren Kruis een grote bijdrage heeft geleverd.

De titel *Een schoone tand bederft niet* is gebaseerd op de chemo-parasitaire cariës-theorie van Miller (1853–1907): tanden en kiezen bederven niet van binnenuit, zoals eerder werd aangenomen, maar van buitenaf. Bacteriën en koolhydraten in het voedsel zorgen voor afbraak van de buitenste laag van de tand (het tandglazuur).

Het Ivoren Kruis heeft zich tijdens zijn bestaan ingezet voor de voorlichting van schoolkinderen over mondgezondheid, vaak met ondersteuning van het welbekende foldermateriaal (in de beginjaren bijvoorbeeld: 'gebruiksaanwijzing voor den tandenborstel').

Het Ivoren Kruis propageert ook de schooltandverzorging, maar beperkt zich tot de voorlichting. Na de Tweede Wereldoorlog neemt, onder andere door de invoering van de ziekenfondsen, het aantal diensten voor schooltandverzorging sterk toe. De professionele mondzorg is hierdoor eind jaren 50 voor vrijwel iedereen bereikbaar.

In de jaren 70 wordt de fluoride tandpasta ingevoerd en lijkt het gebruik van fluoride belangrijker te worden in de preventie van cariës dan schriftelijke voorlichting, gebruikte poetsmethode of zorg door de schooltandverzorging. De manier waarop de voorlichting gegeven wordt, verandert: Tandheelkundige gezondheidsvoorlichting en -opvoeding

(TGVO). TGVO wordt in de jaren 80 door een wetswijziging een taak van GGD'en. Het Ivoren Kruis probeert de GGD'en bij de uitvoering van deze taak te ondersteunen. Eind jaren 80 komt er vanuit de overheid geld voor de GGD'en om een mondhygiëniste aan te stellen voor de TGVO. Door bezuinigingen vanaf de jaren 90 heffen steeds meer GGD'en de afdeling TGVO op en zijn er tegenwoordig geen mondhygiënisten meer in dienst.

In de vormgeving en het taalgebruik van voorlichtingsmateriaal is een duidelijke tijdsgebonden ontwikkeling te zien, die met behulp van de vele illustraties in het boek goed wordt weergegeven. Het advies 'Snoep verstandig, eet een appel' uit de jaren 70 en 80 wordt tegenwoordig niet meer gegeven-, in verband met het toegenomen probleem van erosie (slijtage van de gebitselementen door zuren).

In de jaren 90 gaat het Ivoren Kruis meer samenwerken met de Nederlandse Maatschappij voor Tandheelkunde (NMT). Tevens worden er folders ontwikkeld over meer curatieve onderwerpen zoals witte vullingen en implantaten. Eind jaren 90 komen er folders uit over de moderne bedreigingen van het gebit zoals erosie en de droge mond.

Ook nu nog is het Ivoren Kruis betrokken bij tandheelkundige voorlichting, zoals bijvoorbeeld in het project 'Hou je mond gezond', en heeft het nog steeds een belangrijke functie binnen de preventieve tandheelkunde.

Het boek is interessant voor tandartsen, mondhygiënisten en tandartsassistenten, maar ook voor hen die binnen de jeugdgezondheidszorg zorg dragen of hebben gedragen voor de preventieve tandheelkundige voorlichting.

Het boek is prettig leesbaar en door de vele illustraties ook een lust voor het oog. Erg veel herkenbaar foldermateriaal. Kortom, een mooi overzichtsboek voor degenen die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van de tandheelkundige voorlichting.

*M. Elfrink
tandarts-pedodontoloog
Nijverdal, Nederland
e-mail: marlieselfrink@gmail.com*